

לבטלה משום עת לעשות לה' דיצא שכרו בהפסדו עכ"ל כי כן היה בימיהם ששמרו כולן את הדת מבחוץ ורק החשש היה שמא תקלקל בסתר, מה שאין כן היום אדרבה המקלקלת פורקת עול לגמרי ועוזבת דת יהודית בגלוי. ונשים המשכילות בלימודי חול כשאינן משכילות גם ביהדות מוציאות דברי תורה לדברי הבאי שמדמות שדברי תורתנו הם דברים טפלים ת"ו לעומת השכלה אחרת ולכן עת לעשות לה' להעמיקן

בלימודי תורה ובתנאי שיש פנים לכך בהלכה וכמו שכתבתי. והמתחסדים לאסור להן תורה שבעל פה כמדור דור לע"ד הוי חסידות של שטות וגורמים לנפשות לצאת לתרכות רעה רח"ל. אבל אין אנו צריכים לכך אלא כל שיצאו מהרוב הותר להן ללמוד תלמוד.

יהודה הרצל הנקין

סימן יג

תלמוד תורה לגוי הבא להתגייר

ביה, ב' שבט תשנ"ג

למדרשה אחת

ועוד שבשו"ת ר"ע איגר לא הכריע לאסור אלא רק כתב שאין בכוחו להתיר כיון שלפי התוספות במסכת יבמות דף כ"ד עמוד ב' בד"ה לא בימי דוד ודף ק"ט עמוד ב' בד"ה רעה גייר הלל את הנכרי תחילה ורק אחר כך לימדו ואם כן אין ראיה מהלל ועיין בפרש"י במסכת שבת שם בד"ה גייריה, ואולם המדייק במהרש"א יראה שלא הוכיח דינו מהלל אלא תרץ בעלמא ד"ל שבאם בא להתגייר שרי ללמוד תורה. ומה שדייק רע"א ממה שכתבו התוספות שהלל סמך על בטחונו שבסופו יהיה גר לשם שמים עכ"ל שאם מותר ללמוד קודם הגיור למה סמך על בטחונו ולא המתין מלגיירו עד אחר שילמד עמו ויתברר שכוונתו לשם שמים אלא שמע מיניה שהיה אסור ללמוד קודם הגיור, הנה בעצמו כתב שם שיש לדחות קצת. ונראה שכשם שהכיר הלל בנפש הגוי שסופו להיות לשם שמים כך ידע שלא יועיל הלימוד עמו אם לא יגיירו תחילה ולכן אין משם ראיה. וביותר יש לדחות לפי מה שפרש בתוספות הרא"ש שם בדף ק"ט שהגוי היה מתאמץ להתגייר, לכן כיון שידע הלל שסופו להיות גר צדק מצוה לקבלו ושהויי מצוה לא משהינן ולא משום שאסור ללמוד קודם הגיור. ואף על פי שבתוספות הלשון הוא איפכא שהגוי לא היה מתאמץ להתגייר, ידוע שתוספות הרא"ש בנויות על התוספות והוא גרס בתוספות שהגוי היה מתאמץ ואף אנו נגרוס כן. וראיה לגרוס כן בתוספות כי ז"ל הנוסח שלפנינו, אע"פ שלא היו מתאמצין להתגייר ידוע היה הלל בהן שסופם להיות גרים גמורים כמו

גוי הרוצה להתגייר, נתפשט המנהג ללמוד תורה אפילו דברים שבעיניו כפרוש המהרש"א במסכת שבת דף ל"א עמוד א' במעשה בהלל ושלא כשו"ת רבי עקיבא איגר סימן מ"א. וכן כתב המאירי במסכת סנהדרין דף נ"ט עמוד א', גוי שעוסק בתורה אינו ראוי ליענש אם עוסק בו מצוותיו וכל שכן אם חקירתו על דעת לבא עד תכלית שלימות תורתנו עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר עכ"ל כלומר שאז מותר לו ללמוד אפילו את כל התורה, שאין לפרש שקאי רק על ז' מצוות כי מאי רבותא וגם לא יבוא מזה לעמוד על שלמות התורה. וכן אין לפרשו שמוותר לגוי ללמוד בעצמו אבל מכל מקום אסור לישראל ללמוד, כי המאירי מדמהו לגוי העוסק בו מצוות שאותן מותר לישראל ללמד לגוי ואף מצוה לעשות כן כמו שכתבו התוספות במסכת חגיגה דף י"ג עמוד א' בד"ה אין מוסרין. גם אין סתירה לזה ממה שכתב הרמב"ם בתשובה סימן שס"ד שאם תהיה יד ישראל תקיפה עליהם ימנע מתלמוד תורה עד שיתגייר עכ"ל כי עד שיתגייר פי' עד שיבקש להתגייר כמו שלשון גר כולל מי שבא להתגייר על שם סופו וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק פרק י"ג הלכה י"ד כשיבוא הגר או הגיורת להתגייר וכו' עכ"ל והוא ממסכת יבמות דף מ"ו עמוד א' גר הבא להתגייר עכ"ל וכהנה רבות.

שעשה לבסוף עכ"ל וקשה מהו לשון אע"פ אטו אם היו מתאמצים להתגייר היה מגיירם מבלי שהיה יודע שסופם להיות גרי צדק אתמהה, והלא אין מקבלים גר גם אם מתאמץ אלא אם כן עושה לשם שמים ולא לשם אישות או ליהנות משלחן מלכים וכאן הגוי פרש על מנת שאהיה כהן גדול והוי ליהנות משלחן מלכים. אלא העיקר כגירסת תוספות הרא"ש שהגוי התאמץ להתגייר, וכיון שידע הלל שסופו להיות גר צדק לכן גיירו מיד אבל אילולא ידע כן היה מלמדו תחילה. ועוד עיין בערוך לנר בדף ק"ט מה שהקשה על התוספות.

והנה בספר טורי אבן במסכת תגיגה דף י"ג שם כתב שלמאן דאמר שהטעם שאסור לגוי לעסוק בתורה הוא משום גזל אם כן אם לומד כרשות ישראל מותר מדאורייתא ללמדו ורק מדרבנן גזרו והם לא גזרו אלא לימוד קבוע, ולפי זה מה שמודיעים למתגייר מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות שהוא לימוד ארעי אתיא שפיר גם לדעת רע"א. ברם אפילו אם בעלמא אסור מדאורייתא ללמד תורה לגוי על כרחך שונה מי שבא להתגייר, ואם לא תאמר כן היאך

מודיעים לו מקצת מצוות כי בדאורייתא אין לחלק בין הרבה או מעט או בין קבע לארעי, ומה שתרץ בשו"ת יביע אומר חלק ב' חלק יורה דעה סימן י"ז אות ה' דלא סגי בלאו הכי עיי"ש לא היה מועיל באיסור תורה כי אין חכמה וגו' ואין עצה נגד ה'. ולכן לדעת רע"א שאין ללמד תורה למי שבא להתגייר מסתבר שהוא איסור דרבנן והם התירו להודיע לגר מקצת מצוות אבל לא יותר מזה, אמנם כיון שאינו אלא מדרבנן שפיר יש לנו לסמוך על המאירי והמהרש"א להתיר. ועוד עיין בהגהות הרא"ם הורוויץ במסכת שבת שם ויש שם טעות הדפוס וצריך להיות ל"ש גרות על תנאי וכו' עכ"ל.

כל שכן היום שבעו"ה מקבלים גרים גם משום אישות וכו' אין למונעם מללמוד אולי יפרשו, ורבים אינם לומדים בצורה מסודרת לאחר הגרות ולכן מצוה להרבות להם תורה לפני כן בין גברים בין נשים. ונכריה העומדת להתגייר יכולה לדור בפנימיה בתנאי ששאר הנשים יודעות שאינה יהודיה.

יהודה תרצל הנקין

סימן יד

עוד בתלמוד תורה לבא להתגייר

בי"ה, י' שבט תשנ"ג
לרימ אהר

גרים בימי דוד שמא מן הפחד חזרו עכ"ל ואלמא אי אפשר לבדוק, וצריך לחלק בין פחד של יחיד לשל רבים שכפחד של רבים נאמר באסתר פרק ח' ורבים מעמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד היהודים עליהם עכ"ל אף על פי שמרדכי לא איים עליהם ולא בקש רעתם וכן היה בימי דוד וברבים אי אפשר לבדוק ולכן לא קבלו גרים בימי דוד וכו', מה שאין כן ביחיד הבא להתגייר אם לא נמצא אצלו סימן לפחד אין תולים בפחד כיון דלא שכית.

והנה מה שכתבתי שהמהרש"א במסכת שבת דף ל"א לא הוכיח דבריו ממעשה של הלל אלא היא סברה דנפשיה שמותר לגוי ללמוד על מנת להתגייר, כוונתי שאם היה כותב כן רק לתרץ מעשה

בוודאי איני בא להכריחו ללמד נכריה הרוצה להתגייר כיון שיש בזה מחלוקת הפוסקים. והיה נראה להביא ראיה לדעתו שאין ללמדה ממה שאמרו בגמרא במסכת יבמות דף כ"ד עמוד ב' שלא קבלו גרים כל ימי דוד ושלמה וכן לימות המשיח, ואם מותר ללמד קודם הגיור למה לא להאריך איתם בלימוד עד שיתברר שלבם לשמים מה שאין כן אם אסור ללמד ניהא. אבל יש לדחות כי הנה ברמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י"ג בהלכה י"ד כתב שבדקים שמא מפני הפחד בא להיכנס לדת עכ"ל ואלמא אפשר לבדוק אחרי הפחד ואילו בהלכה ט"ז כתב שלא היו מקבלים